

LSS-dagen

2018 – det stora assistansåret

Uppsala 2018-11-15

Finn Kronsporre

Övergripande programpunkt

- Under 2018 har Högsta förvaltningsdomstolen avgjort ett flertal mål som handlar om personlig assistans och angränsande frågor. Några av domarna har större påverkan på rättsläget än vad som gäller för just den konkreta fråga som bedömts. Vi går under passet igenom innebörden av dessa domar och hur de påverkar rättstillämpningen

Förkortningar: PA personlig assistans, GB grundläggande behov

HFD-avgöranden 2018

- (HFD 2018 ref 9)
- HFD 2018 ref 13
- HFD 2018 ref 20
- HFD 2018 ref 21
- HFD 2018 ref 24
- HFD 2018 ref 44

Avgöranden som väntas

- (Pt 180228 mål 6050-17 Fråga om FK:s skrivelse vari anges att assistansersättning inte längre kommer att betalas ut direkt till en assistansanordnare utgör ett överklagbart beslut)
- Pt 171215 mål 6518-17 Fråga om utbetalning av assistansersättning till en försäkrad kan vägras pga att den anlitade assistansanordnaren inte har tillstånd att bedriva verksamhet med PA

HFD 2018 ref 13

- HFD: Rébin, som vid beslutstillfället var 14 år, tillhör den krets av personer som omfattas av LSS. Enligt läkarintyg har han en **lindrig utvecklingsstörning**, en svår ataxi, lätt spasticitet samt tal-och språksvårigheter. Detta innebär att han har balanssvårigheter, grov-och finmotoriska svårigheter samt svårt att kontrollera sina rörelser i armar och händer
- Jfr HFD 2012 ref 8
- Blir det någon multiplicerande effekt av en lindrig utvecklingsstörning (automatiskt inträde i personkretsen, PK 1) och Rébins fysiska svårigheter ?
- HFD: Hjälpt behovet uppkommer dagligen vilket talar för rätt till PA. Mot detta står att det är vid få tillfällen under dagen som hjälpen behövs och att tidsåtgången är mycket liten vid de flesta tillfällena. Tidsåtgången talar således emot att det handlar om person som hör till den grupp av personer med svåra funktionsnedsättningar som **dagligen** är mycket beroende av stödinsatser och som därför har rätt att få ett personligt utformat stöd. Det finns vidare inget i utredningen som tyder på att hjälpbehovet är sådant att det krävs en **specifik kompetens** som gör att det bör vara endast ett fåtal personer som utför hjälpen
- Jfr 9 a § LSS, ”på grund av stora och varaktiga funktionshinder”

Några domar efter HFD 2018 ref 13

- KR Sthlm 181002 mål 2987-18, 6 tim 12 min, rätt till PA
- KR Sthlm 181004 mål 4308-18, 5 tim 26 min, rätt till PA
- KR Jkpg 181016 mål 3145-17: SN har bedömt tidsåtgången för kommunikation till 2 tim 38 min/v. Mot bakgrund bl.a av att Per är en vuxen person anser KR att tidsåtgången i denna del är för lågt beräknad. Pers GB av hjälp för att kommunicera bör i vart fall anses uppnå sådan omfattning att hans GB sammanlagt uppgår till åtminstone 7 tim/v. Han har därför rätt till PA

HFD 2018 ref 20

- HFD: Att anhöriga till en vuxen funktionsnedsatt person arbetar som dennes personliga assistenter utesluter inte att ett behov av insatsen korttidsvistelse utanför hemmet kan finnas för att bereda de anhöriga avlösning i omvårdnadsarbetet
- Jfr RÅ 2006 ref 66
- Behov av dubbelassistans eller i övrigt mer assistans som den enskilde av olika skäl underlåtit att ansöka om
- Bundenhetsfallet, jfr KR Gbg 131219 mål 9295-12
- Avgörandet kan få ökad betydelse genom FK:s syn på möjligheten till utökning av PA när den enskilde får behålla assistansersättningen men på formell grund inte kan få utökning (jfr tillämpningen av 51 kap 12 § SFB i dess lydelse från 180401)

HFD 2018 ref 21

- Det förhållandet att något utförs i form av egenvård utesluter inte i sig att det kan vara fråga om ett GB i LSS mening
- I vilken utsträckning hjälp med ett GB berättigar till PA enligt LSS är en annan fråga. Detta beror på om hjälpen, i sin helhet eller delvis, är av tillräckligt kvalificerat slag, dvs om den är av tillräckligt privat karaktär
- Bedömningen av om hjälpen – helt, delvis eller inte alls – är av sådan natur att den bör beaktas får avgöras efter en individuell bedömning av förhållandena i det enskilda fallet

- Bakgrund : HFD 2012 ref 41
- Följd: (Försäkringskassan) FKRS 2018:04 Bedömning av hjälp med måltid i form av sondmatning → ingen principiell skillnad mellan manuell och maskinell sondmatning
- Följd (domstolarna) → principiell skillnad mellan manuell och maskinell sondmatning

Ur FKRS 2018:04

- Sondmatningen i sig, dvs själva näringstillförelsen, bör typiskt sett inte anses tillräckligt privat och integritetskänslig för att ge rätt till assistansersättning. Det beror på att sondmatning utförs på ett annat sätt än matning genom munnen. Matning genom munnen innebär ett mycket nära samspel mellan den enskilde och assistenten. Motsvarande samspel förekommer normalt inte vid sondmatning

KR Gbg 181031 mål 1662-17, manuell insprutning

- Av utredningen framgår att Kevin **pga** omfattande **funktionsnedsättningar** behöver sondmatas med manuell sonspruta som ges via PEG i magen flera gånger per dygn. Det innebär att en assistent först måste lyfta upp hans tröja och sedan koppla in en sondslang till PEG. Därefter kopplas sonsprutan till slangen och näring sprutas in manuellt av assistenten som är nära inpå Kevins kropp under hela matningen. KR anser att den hjälp som han därmed behöver är av mycket privat och integritetskänslig karaktär. Därför ska tid för hela näringstillförseln, från på-till urkoppling av sondslangen, beaktas som GB vid bedömningen av hans rätt till assistansersättning

KR Jkpg 180605 mål 3617-17, maskinell insprutning

- Mal har en svår CP-skada av dyston typ. Han har aldrig kunnat äta eller dricka något själv. Han har inget tal och kommunicerar endast med blickar och ansiktsuttryck. Till följd av hjärnskadan har han en stor psykisk funktionsnedsättning. Han har gastrostomi och får all mat via denna (sondmatning via matpump). Mal har även stora luftvägsproblem orsakade av ständiga små aspirationer. Hans tillstånd är att likna vid en svår kronisk bronkit
- Under tillförsel av näringsvätska via PEG halvligger Mal i assisterande persons knä. För att stimulera munmuskulatur och sinnesupplevelse används samtidigt en vibrerande pinne mot kind och läppar. Mal har svår slembildning i luftvägarna och slemsugs kontinuerligt eftersom han inte sväljer ordentligt. Av utredningen får anses framgå att Mal inte kan lämnas ensam under måltiden

HFD 2018 ref 44

- En dövblind person som behöver tolkhjälp i form av taktill teckenspråkstolkning har inte kunnat lägga detta hjälpbehov till grund för insatsen PA och assistansersättning

HFD 2018 ref 44, principiellt och mera vittsyftande uttalande

- Den första frågan i målet är om redan det förhållandet att landstingen har ansvar för att erbjuda tolktjänster för dövblinda innebär att tolkhjälp inte kan beaktas vid prövningen av rätten till PA för GB enligt LSS. Frågan aktualiseras eftersom utgångspunkten är att PA inte ska ges för att tillgodose insatser som andra huvudmän ska tillhandahålla
- Det kan konstateras att bestämmelsen i HSL endast pekar ut en ansvarig huvudman för tolktjänsten (8 kap 7 § HSL). Genom bestämmelsen har landstingen getts en skyldighet att organisera, finansiera och tillhandahålla tolktjänst för vardagstolkning. Däremot ger regleringen inte en rätt för enskilda att erhålla tolkhjälp i viss utsträckning och på visst sätt. Det förhållandet att det enligt HSL ankommer på landstingen att erbjuda vardagstolkning hindrar därmed inte i sig en tillämpning av LSS.
- Jfr HFD 2012 ref 41, HFD 2011 not 92, 8 kap 1 § HSL, HFD 2018 ref 21. Behövs det ett egenvårdsintyg ?

HFD 2018 ref 24

- PA som utförts utan att ersättning från stat eller kommun har utgått har inte ansetts utgöra sådant annat samhällsstöd som påverkar rätten till vårdbidrag
- FK:s inställning tidigare ägnad att skapa en del krumbukter från den enskildes sida

Avgörandet har indirekt positiva konsekvenser för kommunerna vid samtidigt förekommande ansökningar hos kommunen och FK när den enskilde ordnat så att utredningssamtal med FK äger rum före motsvarande samtal med kommunen (jfr 51 kap 7 § andra meningen SFB, 7 § FKFS 2016:4)

Apriländringarna - innebörd

- 51 kap 12 § SFB – slopande av tvåårsomprövning.
- Hur bedömer FK vad som är väsentligt ändrade förhållanden ?
- Vad gäller vid en ansökan om utökning ? Hur påverkar detta en kommun ?
- Tilläggen i 9 a § LSS – väntetid, beredskap, tid när en assistent behöver vara närvarande i samband med en aktivitet utanför den enskildes hem